

Accountantsverslag

Bedrijvenschap Harnaschpolder

Boekjaar 2022

Aan het bestuur van
gemeenschappelijk regeling
Bedrijvenschap Harnaschpolder

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2022

KENMERK:
Definitief

Geachte bestuursleden,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2022 van Bedrijvenschap Harnaschpolder, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 7 september 2022, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de directie en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij hebben u op 24 maart 2023 gemachtigd om onze goedkeurende controleverklaring op te nemen in uw jaarrekening 2022.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Drs. R. Buitenhuis RA
Partner

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting

Opdracht, scope en uitkomsten

Belangrijkste bevindingen

Financiële positie

Bevindingen interne beheersing

Overige onderwerpen

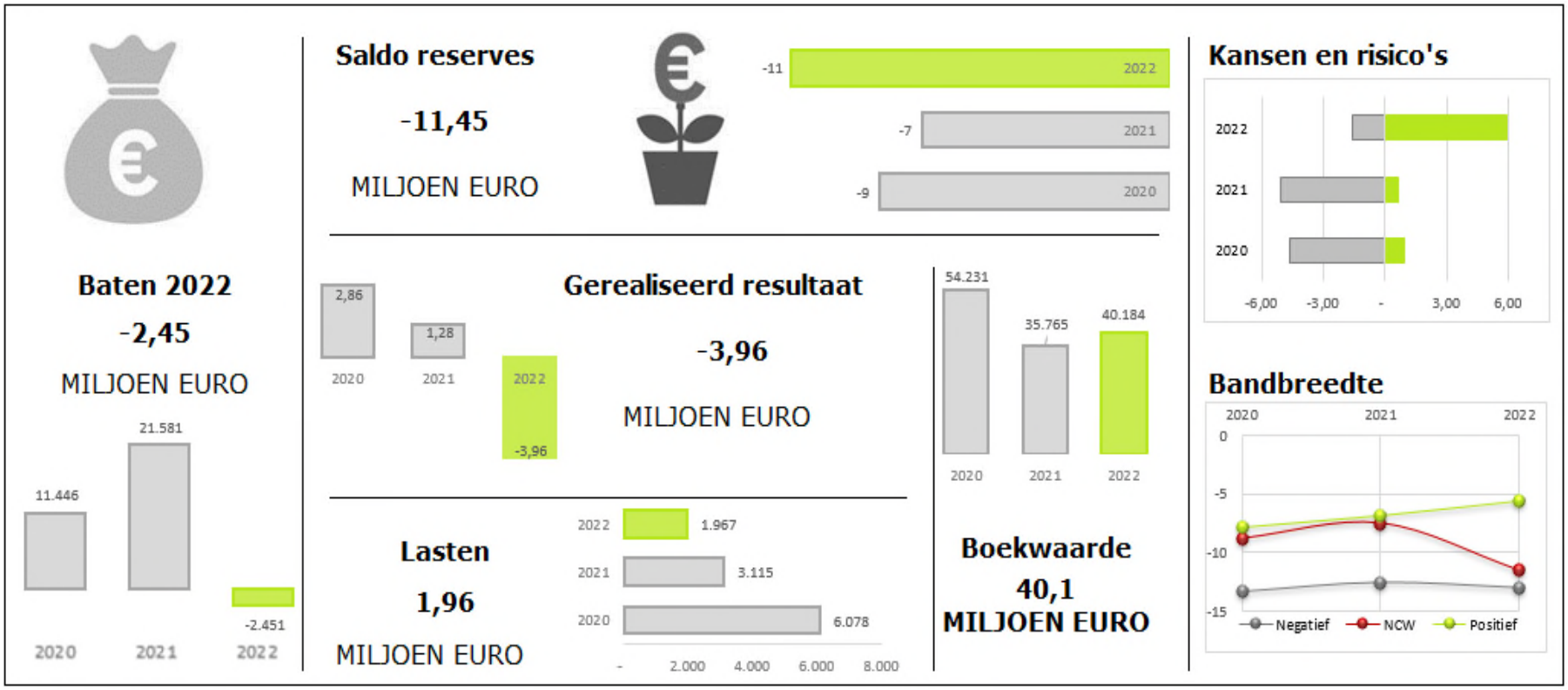

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

Bestuurlijke samenvatting

Wij hebben bij de jaarrekening 2022 een goedkeurende verklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.

Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2022.

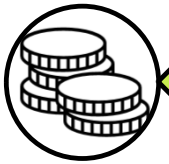

Uit onze controle blijken, met betrekking tot ons oordeel ten aanzien van de getrouwheid en rechtmatigheid geen ongecorrigeerde fouten/onzekerheden.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 in overeenstemming is met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2022 van de Bedrijvenschap Harnaschpolder voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

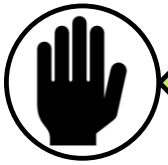
Bestuurlijke samenvatting

Het boekjaar 2022 sluit met een financieel resultaat van € 3,96 miljoen nadelig. De totale vermogenspositie van de Bedrijvenschap Harnaschpolder bedraagt € 11,45 miljoen nadelig (2021: € 7,49 miljoen nadelig) met een solvabiliteitsratio van 0% (2021: 0%). De deelnemende gemeenten participeren risicodragend in de gemeenschappelijke regeling en zullen vanuit dien hoofde op einddatum het nadelige saldo van de GR aanvullen.

Gevolgen oorlog Oekraïne: Inflatie en energiecrisis heeft een belangrijke invloed op het Bedrijvenschap Harnaschpolder. In 2022 heeft de oorlog geleid tot grote prijsfluctuaties in de markt voor bouwmaterialen, met eerst een significante toename in de eerste maanden na het uitbreken van de oorlog en vervolgens een daling in het laatste kwartaal van 2022. De toekomstige ontwikkelingen zijn mede hierdoor aan grote schattingsonzekerheid onderhevig. De gehanteerde parameters voor kostenstijging en opbrengstenstijging voor de komende jaren zijn gebaseerd op marktrapporten en passend op basis van het huidige marktbeeld. De onzekerheden zijn toereikend in de jaarrekening toegelicht.

Op 1 januari 2023 is het boekjaar gestart waarin Harnaschpolder voor het eerst dient te rapporteren in het kader van de Rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat het Bedrijvenschap Harnaschpolder nog voorbereidingen zal moeten treffen om zelfstandig een oordeel over de rechtmatigheid van de verantwoording te kunnen verstrekken.

Wij, als controleteam, hebben de samenwerking als zeer prettig ervaren en hebben de jaarrekeningcontrole 2022 van Bedrijvenschap Harnaschpolder als plezierig ervaren.

De samenwerking met de Bedrijvenschap Harnaschpolder verloopt op een effectieve wijze.

Opdracht, Scope en uitkomsten

Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeenschappelijke regeling bestaan uit:
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen);
- De jaarrekening.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 7 september 2022 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 22.547 Deze materialiteit sluit aan op het door het bestuur vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 22.547
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 67.641
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 1.127

Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:
- waardering van de grondexploitaties;
- schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- rechtmatigheid van de Europese aanbestedingen;
- WNT-verantwoording;
- onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen en inkopen.

Fraude risico's
We hebben de volgende frauderisico's geïdentificeerd:
- Betalingen worden onrechtmatig uitgevoerd doordat er onterecht wordt betaald.
- De prestatie en prijs van de geregistreerde inkoop is niet in overeenstemming met het contract geleverd.
- Het risico op een afwijking van materieel belang door het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management.

Uitkomsten
Bij de jaarrekening 2022 van Bedrijvenschap Harnaschpolder verstrekken wij een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. Er is geen sprake van rechtmatigheids- dan wel getrouwheidsfouten.

Schattingen

Management schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt de directie belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die de directie heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2022 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreffen:

Schatting	Beoordeling 2022	Beoordeling 2021	Onze zienswijze m.b.t. significante kwalitatieve aspecten en de (mogelijk) kwantitatieve omvang
De waardering van de grondexploitatie			De waardering van de grondexploitatie is in het volgende hoofdstuk nader toegelicht. Over het geheel genomen zijn wij van mening dat de schattingen die door het management zijn gemaakt met betrekking tot de waardering van de grondexploitatie evenwichtig zijn.

Belangrijkste bevindingen

Grondexploitaties

Algemeen
Voor de jaarrekening 2021 was de oorlog in de Oekraïne een zogenoemde ‘gebeurtenis na balansdatum’. In de jaarrekening over boekjaar 2022 moet voor het eerst rekening gehouden worden met de effecten hiervan. Zowel de directe als indirecte gevolgen (stijgende energieprijzen en inflatie) kunnen grote gevolgen hebben.

De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op diverse schattingen en aannames. De schattingsonzekerheid is door alle externe ontwikkelingen in 2022 fors toegenomen en vormt daarom een significant risico in onze controleaanpak. De complexiteit in de projectontwikkeling omvat de volgende risico’s:

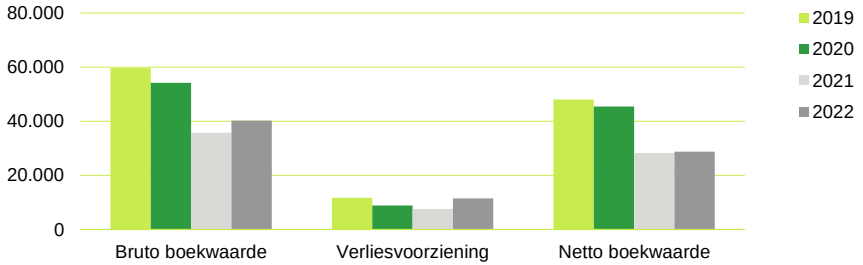
- De vraag naar (betaalbare) woningen is fors hoger dan het aanbod
- Stijgende energie- en grondstofprijzen
- Krapte op de arbeidsmarkt
- Stikstofproblematiek
- Verduurzamingsopgave
- Stijgende rente
- Macro-economische factoren zijn minder stabiel

De hogere onzekerheid en volatiliteit in de gehanteerde aannames werkt door in het verwachte eindresultaat en de waardering van uw grondexploitaties. Deze hogere onzekerheid maakt het belangrijker om een adequate toelichting op te nemen in de jaarrekening.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingsonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

Ontwikkelingen in de cijfers
Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1 miljoen)

Boekwaarde en verliesvoorziening
In het boekjaar is de bruto boekwaarde van de grondexploitatie toegenomen. Dit hangt in belangrijke mate samen met de gemaakte kosten voor de resterende onteigeningen van de Harnaskade. Daarnaast heeft een terugbetaling plaatsgevonden van een voorschotbedrag dat reeds was ontvangen met betrekking tot de Tennet-casus, in samenhang met een gerechtelijke tussenuitspraak. De toename van de boekwaarde hangt daarnaast samen met uitstel van de levering van bedrijfskavels. Deze leveringen hebben niet plaatsgevonden doordat de planvorming voor de bouwplannen van de betreffende kavels langer heeft geduurd dan vooraf ingeschat. De verwachting is dat deze kavels in 2023 zullen worden uitgegeven.

Per balansdatum heeft daarnaast een omvangrijke bijstelling van de verliesvoorziening plaatsgevonden. Deze bijstelling hangt in belangrijke mate samen met ontwikkelingen in de Tennet-casus in het voorjaar 2023. Op pagina 15 is een uitgebreidere toelichting inzake de Tennet-casus opgenomen.

Grondexploitaties

Grondexploitatie
Uw gemeenschappelijke regeling kent een in omvang beperkte balanspost met betrekking tot onderhanden projecten, dit betreft de voorraden (grondexploitatie). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, ontwikkeling verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten en daarmee de waardering, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.
Om te schatten wat de waarde van een complex is, is een aantal risico's c.q. schattingen van belang. De schattingsfactoren in de waardering van de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt?
- Programmering: Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in het plangebied?
- Prijs: Is afgewogen en adequaat onderbouwd welke prijzen kunnen worden gevraagd?
- Parameters. Welke ontwikkeling van rente, kostenstijgingen en opbrengstenstijgingen verwacht de gemeenschappelijke regeling in de komende jaren?
- Plankosten: Wat zijn de kosten die de gemeenschappelijke regeling moet maken om een complex te kunnen ontwikkelen?

De directie heeft op grond van de keuzes van het bestuur de grondexploitatie geactualiseerd en de calculaties opnieuw berekend. De directie heeft beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of de verliesvoorziening in de jaarrekening toereikend is.

Planning
De planning van de grondexploitatie is in het boekjaar met een halfjaar vertraagd van 1-1-2024 naar 1-7-2024. Het uitstel hangt samen met de verkoop en levering van de laatste resterende kavels.

Programmering
De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door het BHP. Hier wordt ook de samenwerking met het Business Park Haaglanden voor gebruikt. De ingerekende programmering ligt in lijn met vorig jaar en is onder andere gebaseerd op interne en externe onderzoeken. Op basis van de ontvangen overzicht van leads, gesloten reserveringsovereenkomsten en koopovereenkomsten is geconstateerd dat er toereikende vraag is om de resterende kavels te verkopen. Voor slechts een beperkt aantal kavels ligt aan de opbrengst geen overeenkomst ten grondslag.

Verkoopprijzen
De verkoopprijzen zijn in 2022 bepaald op basis van de gesloten reserverings- en koopovereenkomsten en de lopende leads. Dit biedt voldoende onderbouwing voor het beperkte aantal resterende kavels. Voor de meeste nog te leveren kavels is inmiddels een koopovereenkomst of reserveringsovereenkomst getekend. De gehanteerde verkoopprijzen sluiten aan met de overeenkomsten.

Parameters
De parameters zijn nader toegelicht op de volgende pagina.

Grondexploitaties

De parameters voor de grondexploitaties
De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeenschappelijke regeling exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door Bedrijvenschap Harnaschpolder gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.

Kostenstijging
De gehanteerde parameter voor de kostenstijging ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers en is onderbouwd met een marktrapportage.

Opbrengstenstijging
De gehanteerde parameter voor de opbrengstenstijging is hoger dan de verwachte indexcijfers in de markt. Dit hangt samen met het feit dat voor de reeds verkochte/gereserveerde kavels de index reeds contractueel is vastgelegd. Voor de kavels waarvoor nog geen overeenkomsten gesloten zijn hebben de geïnteresseerde partijen aangegeven een index van 3% te accepteren als contractvoorwaarde.

Schattingsonzekerheden grondexploitaties
Deze huidige ontwikkeling en de onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen betekent een grote schattingsonzekerheid op de verwachte realisatie van uw complexen. Bij een hoge mate van schattingsonzekerheid hoort een nadere toelichting in de jaarrekening te worden opgenomen. Belangrijke elementen hierbij zijn:

- het toelichten van de gehanteerde veronderstellingen; en
- een toelichting (impact / scenario's) over de schattingsonzekerheid.

Wij hebben vastgesteld dat de toelichting in de jaarrekening op pagina 15 in voldoende mate deze onzekerheden weergeeft.

Parameters	GREX 2022	GREX 2021	Schatting 2022	Schatting 2021
Kostenstijging	7,0%	2,0%	●	●
Opbrengstenstijging	3,0%	2,0%	●	●
Disconteringsvoet	2,0%	2,0%	●	●

Legenda status:
● = evenwichtig
● = optimistisch
● = voorzichtig
● = controleverschil

Overige bevindingen

Tennet-claim
In de Tennet-rechtszaak is in het voorjaar van 2023 een concept deskundigenrapport beschikbaar gekomen. Het concept deskundigenrapport is opgesteld met als doel een objectieve bepaling van het schadebedrag van de 380 Kv leiding te kunnen bepalen. Uit het concept rapport van de deskundigen blijkt een schadevergoeding voor het bedrijvenschap van 3,5 miljoen. Het schadebedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

Waardevermindering gronden met dubbelbestemming	€ 3.699.978
Schade vanwege niet gerealiseerde uitgifte van grond	€ 1.972.664
Waardevermindering wegens vervallen reclamemast	€ 882.445
Rente over schadebedragen	€ 845.228
Af: Voordeelverrekening vervallen 150 kV verbinding	-/- € 3.885.705
Totaal schadevergoeding (obv concept rapport)	**€ 3.514.610**

De toegekende schadeposten in het concept rapport zijn redelijk in lijn met de door het bedrijvenschap ingeschatte “zekere” schadeposten. Deze waren voor 8,9 miljoen opgenomen in de grondexploitatie. Het verschil tussen 7,4 miljoen en 8,9 miljoen kan worden verklaard door de in het concept rapport gehanteerde uitgangspunten in de berekening van de toe te rekenen schadelast aan de betreffende schadeposten.

Op diverse onderdelen wordt de lezing van de deskundigen betwist door het management. Eén van deze onderdelen betreft een omissie in het concept rapport, waarbij de waterberging die elders op het bedrijventerrein is gerealiseerd niet wordt meegenomen als schadepost in het voordeel van het bedrijvenschap. Deze omissie zou een voordeel voor het bedrijvenschap op moeten leveren van 1,2 miljoen. Deze opbrengst is in de jaarrekening als opbrengst vanuit de schadeclaim meegenomen. Wij hebben de onderbouwing beoordeeld en kunnen ons vinden in de inschatting van het management dat dit een omissie in het rapport betreft.

Tennet-claim (vervolg)
Een ander betwist onderdeel, waarmee de schadeomvang fors kan stijgen betreft de noodzakelijkheid van het onteigenen van de Harnaskade. De deskundigen stellen dat deze onteigening ook in het scenario zonder 380 Kv-leiding noodzakelijk was geweest. Het management is het niet eens met deze stellingname, maar uit voorzichtigheid is het hiermee samenhangende opbrengstpotentieel niet in de grondexploitatie opgenomen. Dit twistpunt zorgt tezamen met de overige twistpunten voor een ophoging van de kans op een hogere schadevergoeding in de risicoparagraaf.
Concluderend komen wij tot de conclusie dat het management een evenwichtige schatting van de opbrengsten vanuit de Tennet-claim heeft gemaakt ten behoeve van de verliesvoorziening in de jaarrekening.

Anterieure overeenkomst
In de jaarrekening 2021 is een vordering opgenomen van circa € 920.000. Deze vordering heeft betrekking op een anterieure overeenkomst die door Harnaschpolder is gesloten met een zelfrealisator in het plangebied. De exploitatiebijdrage ziet toe op in het verleden door Harnaschpolder gemaakte plankosten die vergoed zullen worden door de zelfrealisator op het moment dat de zelfrealisator beschikt over de benodigde bouwvergunning.

Er zijn de afgelopen jaren geen ontwikkelingen geweest, waardoor de vordering op de balans van Harnaschpolder blijft bestaan. De verwachting is dat de eigenaar of zijn erfgenamen op termijn zullen gaan ontwikkelen. Wij hebben begrepen dat de vordering vanuit de anterieure overeenkomst overdraagbaar is aan de grondgebied gemeente (Midden-Delfland) mocht de zelfrealisator niet overgaan tot aanvraag/afwikkeling van de aanvraag voor de bouwvergunning binnen de geplande einddatum van de grondexploitatie. Om deze reden achten wij de opgenomen vordering nog steeds plausibel. In de risicoparagraaf is een risico opgenomen mocht de zelfrealisator uiteindelijk niet overgaan tot realisatie van het bouwplan.

Rechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het bestuur.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 en addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en 2022 van de Commissie BBV.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door de directie een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De verschillen tussen de begroting en de realisatie zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid.

Wij constateren geen overschrijdingen op programmaniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsregels
In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2022 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsregelgeving. Hierbij hebben wij geen overtredingen van Europese aanbestedingsregelgeving geconstateerd.

In één geval constateren wij dat de uitgaven een contract de maximale contractwaarde overstijgen. Dit hangt samen met onvoorziene omstandigheden waar het bedrijvenschap zich terecht op beroept. Hierdoor zien wij dit niet als een onrechtmatige besteding.

Wij adviseren desondanks om in het proces rondom aanbesteding aan te scherpen, zodat de overwegingen bij het aangaan van contracten, het verlengen van contracten en het afwijken van bestaande contract afspraken vooraf worden gedocumenteerd.

Financiering
In 2022 heeft uw gemeenschappelijke regeling geen nieuwe langlopende leningen afgesloten.

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat Bedrijvenschap Harnaschpolder zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening.

Mutaties in de reserves
Het bedrijvenschap maakt geen gebruik van bestemmingsreserves. Hierdoor betreft de enige mutatie in de reserves de toevoeging van het resultaat boekjaar aan de Algemene reserve.

Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2022 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van het BBV en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Verbonden partijen
Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van Bedrijvenschap Harnaschpolder. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:
- De toelichting met betrekking tot verbonden partijen voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Rechtmatigheid en WNT

Niet financiële beheershandelingen
Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Misbruik en oneigenlijk gebruik
In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Het BHP heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

WNT verantwoording
Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor BHP geldt dat de directeur wordt aangemerkt als topfunctionaris in het kader van de WNT. Eind maart is de directeur C. Boele niet meer werkzaam voor BHP en is hij met ingang van 1 augustus 2022 vervangen door C. van der Feltz. Beide zijn in het boekjaar ingehuurd vanuit de gemeente Den Haag.
De plaatsvervangend directeur P.A. van der Heuvel is als plaatsvervangend directeur zonder bezoldiging opgenomen in tabel 1D in de jaarrekening.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

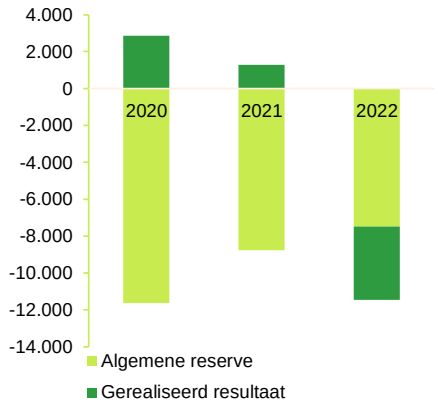
Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeenschappelijke regeling betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Financiële positie

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeenschappelijke regeling
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2022 volgens de jaarrekening € 11,45 miljoen nadelig en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Het BHP maakt geen gebruik van bestemmingsreserves. Het volledige resultaat wordt derhalve toegevoegd aan de algemene reserve na besluit hiertoe door het bestuur. Het eigen vermogen van BHP bedroeg per 1 januari 2022 € -/- 7,49 miljoen. Het resultaat boekjaar bedraag € -3,96 miljoen. Hiermee bedraagt het eigen vermogen ultimo 2022 € -/- 11,45 miljoen.

Analyse van het resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € -3,96 miljoen negatief.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt vanaf pagina 16 in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen op de staat van baten en lasten, zoals opgenomen in de jaarrekening.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen weergegeven:

Kengetallen	Bedrijvenschap	
	2022	2021
Netto schuldquote	-1.629%	165%
Solvabiliteit	0%	0%
Grondexploitaties	-1.342%	130%

Het kengetal schuldquote is in 2022 een laag negatief getal. Dit wordt verklaart door de baten die in 2022 negatief zijn.

De solvabiliteit is gelijk gebleven ten opzichte van vorig jaar. Er is in 2022 geen positief resultaat behaald waardoor het solvabiliteitskengetal 0% blijft. Dit blijft zolang er geen positief resultaat wordt behaald.

Het kengetal voor de grondexploitaties geeft de verhouding van de boekwaarde van de investeringen weer in een percentage van de jaarlijkse baten. Doordat de baten in 2022 negatief zijn, is dit kengetal laag negatief.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van BHP. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

Hieronder is het verloop over de afgelopen 2 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserve. Op dit moment is de weerstandcapaciteit niet voldoende.

De grootste door uw gemeenschappelijke regeling geïdentificeerde risico zijn:
- De claim van TenneT TSO betreffende de schade zou niet volledig gehonoreerd kunnen worden.
- De einddatum van de grondexploitatie per 30-06-2024 wordt niet gehaald. Dit zou met name hogere plankosten tot het gevolg hebben.
- Risico dat de bijdrage op grond van een exploitatieovereenkomst niet ontvangen wordt binnen de looptijd van de grondexploitatie en de GR.

De grootste kans voor uw gemeenschappelijke regeling betreft:
- De claim van TenneT TSO wordt hoger vastgesteld dan het bedrag waar in de grondexploitatie rekening mee is gehouden.

Als het gevolg van het negatieve eigen vermogen, die het gevolg is van het verwachte negatieve planresultaat, is er geen weerstandsvermogen meer beschikbaar. Uitgaande van de ongewijzigde omstandigheden in de ontwikkeling van het verwachte planresultaat zullen de deelnemende gemeenten moeten bijdragen. Dit is bij de deelnemende gemeenten bekend.

Bevindingen interne beheersing

Bevindingen interne beheersing

Algemeen
Naar aanleiding van onze controle brengen wij geen aparte management letter uit. Onze doelstelling van de controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van Bedrijvenschap Harnaschpolder. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening:

- Betalingen worden onrechtmatig uitgevoerd doordat er onterecht wordt betaald;
- Waardering van de grondexploitaties is te hoog verantwoord, waardoor de verliesvoorziening niet toereikend is;
- De prestatie en prijs van de geregistreerde inkoop is niet in overeenstemming met het contract geleverd;
- Het risico op een afwijking van materieel belang door het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management.

Geautomatiseerde gegevensverwerking
Wij rapporteren onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de accountantscontrole van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Corruptie en omkopingsrisico's
BHP maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeenschappelijke regeling te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan het bedrijvenschap ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkopen door het bedrijvenschap vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Bevindingen interne beheersing

Fraude en naleving wet- en regelgeving
Het bestuur is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2022 uw inschatting inzake frauderisico's met betrekking tot uw organisatie besproken. Deze bespreking komt ook voort uit onze verplichte rapportage van de accountant over de uitkomsten van onze werkzaamheden met betrekking tot de ingeschatte frauderisico's in de controleverklaring.

Fraudebeheersing en onze observaties
Om bestuurders en toezichthouders houvast te bieden heeft het NBA in februari 2022 de brochure "Frauderisicobeheersing" uitgebracht. Wij adviseren u om kennis te nemen van de 11 aanbevelingen die hierin zijn gedaan.

Onderzoek laat zien dat het grootste deel van de fraudegevallen door middel van een 'tip' aan het licht komt. Dit maakt het belang van een fraudemeldpunt en klokkenluidersregeling groot.

In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot de naleving van wet- en regelgeving.

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren het bestuur over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin BHP in staat is haar taken te vervullen.

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Rechtmatigheidsverantwoording over 2023
Vanaf 2023 worden gemeenschappelijke regelingen verplicht om in hun jaarrekening de rechtmatigheidsverantwoording op te nemen. Deze verantwoording wordt onderdeel van de jaarrekening en daarmee ook object van onderzoek van de accountant ten aanzien van getrouwheid van de jaarrekening.

In de Kadernota rechtmatigheid 2022 is door de commissie BBV invulling gegeven aan de rechtmatigheidsverantwoording met betrekking tot het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Voor u als gemeenschappelijke regeling is het van belang om:

- de rapporteringsgrens vast te stellen (0-3% van de begrote lasten na dotatie aan de reserves);
- De financiële verordening te actualiseren;
- het eind 2022 vastgestelde normenkader te vertalen in een toetsingskader (toetspunten financiële rechtmatigheid);
- beheersdoelstellingen, risico's en beheersmaatregelen te formuleren;
- een controleplan opstellen; en
- de controlewerkzaamheden uitvoeren.

Daarbij vragen wij specifieke aandacht voor deugdelijke dossiervorming.

Publieke Managementletter 'Scherp op fraude'
In december 2022 heeft de NBA de Publieke Managementletter 'Scherp op fraude' uitgebracht. Het voorkomen, opsporen en bestrijden van fraude in organisaties is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen. In de PML 'Scherp op Fraude' staan vijf signalen, ieder voorzien van aanbevelingen voor de diverse spelers in de keten, zoals bestuurders, toezichthouders en accountants. Deze signalen zijn:

- Slecht voorbeeld doet slecht volgen;
- Frauderisicoanalyse door het bestuur of directie ontbreekt;
- Meldingen van misstanden verdienen aandacht;
- Fraude overvalt organisaties;
- De accountant is onvoldoende professioneel-kritisch.

De PML is daarmee ook voor u relevant en het is nuttig om hier kennis van te nemen. Fraude is en blijft een belangrijk onderwerp voor ondernemingen en voor onze controle. Op de website van de NBA is de PML te downloaden. https://www.nba.nl/globalassets/documenten/bijlagen-nieuwsberichten/2022/scherp-op-fraude.pdf

Eerder verschenen PML's zijn beschikbaar op: https://www.nba.nl/themas/kennis-delen-en-pml/publieke-managementletters/

Bijlagen

Bijlage A – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2022 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van Bedrijvenschap Harnaschpolder maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties.

Inschakeling van interne / externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne vastgoeddeskundigen.

Bijlage B – Onafhankelijkheid

Bevestiging van onze onafhankelijkheid

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten;
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- In- en extern kwaliteitsonderzoek;
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Op deze controleopdracht zijn geen specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Schriftelijke bevestigingen

Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie. Daarnaast hebben wij niet om specifieke schriftelijke bevestigingen verzocht.

Wij hebben de schriftelijke bevestigingen van het management verkregen.

Contactgegevens

drs. R. Buitenhuis RA
Partner Audit
r.buitenhuis@bakertilly.nl

Y. van Kesteren MSc
Manager
y.vankesteren@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Churchillplein 5 D
Postbus 85745
2508 CK Den Haag
+31 (0)70 358 90 00